

# První světová válka

– doplnit od Hanky –

28.7.1914 RAKOUSKO-UHERSKO VYHLÁSILO VÁLKU SRBSKU, považováno za počátek první světové války

1.8. Německo válku Rusku, Německo ultimátum Belgii, čímž porušili její integritu → Britové vyhlásili Němcům válku

6.8. Rakousko-Uhersko vyhlašuje válku Německu

– Itálie zůstává neutrální

## Charakteristika

- hlavním bojištěm je Evropa, dále ale i Afrika, Asie a oceány
- zemřelo asi 10 milionů lidí, dvojnásobek zraněných
- z počátku se označovala jako *velká válka*, až později jako první světová
- ženy mnohdy nahrazovaly mužské profese, protože byli ve válce
- nejruznější vynálezy, motorisace armády, roste význam zbrojního, těžkého průmyslu
- zájmy civilního obyvatelstva jsou podružné zakázkám jako výroba zbraní, zásobování fronty atd. → přeměna v centrální řízenou ekonomiku

## Západní fronta

– německý *Schlieffenův plán* vytvořen už na začátku století, měla to být „blesková válka“, mělo dojít k izolaci Velké Británie, chtěli docílit k dobytí Evropy

20.8. Němci dobývají Brusel

září Němci na francouzské hranici, postupují rychle na francouzské území, téměř až k Paříži

5.9.-15.9. BOJE NA ŘECE MARNE (zázraky na Merně), Francouzům se podařilo Němce zatlačit zpátky, zvrát ve válce, padá naděje na bleskovou válku, problém pro Němce

– po této události bylo nesmírně složité, aby jakákoliv strana kamkoliv postoupila

říjen až listopad běh k moři, Francouzi i Němci chtějí obklíčit toho druhého a dobýt území směrem k moři, Němci dobyli ještě Antverpy, Flanderské vánoční příměří (o Vánocích se boje zastavily)

## Balkán, srbská fronta

28.7.1914 Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku, na jejich stranu se přidá Černá Hora, Rakušané mají špatnou armádu, Rakušané jsou zatlačeni až za Dunaj

září 1915 vstup Bulharů na balkánskou frontu s cílem získat další území na stranu Rakouska-Uherska, během krátké doby jsou Srbové poraženi, jejich jednotky jsou převezeny na ostrov Corfu a odsud poté převezeni do Řecka, kde bojovali na straně Řecka, které bojovalo na straně dohody

– později poražena i Černá Hora;

– důsledky: Rakousko-Uhersko spojeno s Bulhary a s osmanskými Turky, spojení centrálních mocností, mohly si pomáhat

– *Opreace Gallipoli*: pokus Dohody vylodit se v Gallipoli, jejich cílem bylo získat Dardanely a dostat se do Černého moře a pomoci zásobovat Rusy, neúspěšné, politické zemětřesení u Britů

srpen 1916 vstup Rumunska do války na straně Dohody, během roka byli poraženi

1917 vstup Řeků taky na straně Dohody, ti však poraženi nebyli

– *manifest Mým národům*, tím císař oznamoval, že jsme vstoupili do války

## Východní fronta 1914-1915

1.8.1914 Německo vyhlásilo válku Rusku

6.8.1914 Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Rusku

- německý útok (Paul von Hindenburg, Erich Ludendorff), Rusové několikrát poraženi, pro Rusy katastrofa
- Rakušanům se nedaří: v čele Rusů generál Brusilov, na úkor Rakouska pronikl až k hranicím dnešního Slovenska ke Krakovu

1915 proto naplánovaly Centrální mocnosti tzv. *Gorlický průlom* → posouvají hranici dál na východ

- na západní frontě obrovské bitvy, tím, že by Rusové kapitulovali, mohli by armády přesunout na západní frontu

1916 Rusové se pokusily v rámci *Brusilovovy ofensivy* posunout linii, podařilo se jim to trochu

- dohodovým zemím měli pomoci Rumuni, ale ti byli během pár měsíců úplně zlikvidováni

1917 vstup Řecka do války, otevření Soluňské fronty, kam byli dováženi Srbové, kteří byli už dřív poraženi

## Jižní (italská) fronta

- mezi Itálií a Rakúšáky a Itálií a Němci

23.5.1915 Itálie vyhlásuje válku Rakousku-Uhersku, o rok později Německu

duben 1915 dohodové země slibují Italům území, která chtějí v *Londýnské smlouvě*

- tak si to tam nějak šolichali

podzim 1917 Italové poraženi u CAPORETTA, linie se posunula na řeku Piavu

## Turecké fronty

- Kavkazská fronta (Osmani x Rusové), Mezopotámská fronta (Britové x Osmani), syrsko-palestinská fronta (Osmani x Briti)
- do roku 1915 Rusové vítězí
- genocida Arménů, Turci jich zlikvidovali asi milion a půl
- mezopotámská fronta se posouvá na úkor Osmanů
- na syrsko-palestinské frontě jsou Osmané zpočátku úspěšní, jde jim o Suezský průplav, krátce se jim to povedlo, pak jsou zatlačeni zpět Brity

## Západní fronta

březen 1915 francouzská ofenzíva u Champagni

duben 1915 Ypry, chlor (první použití bojového otravného plynu)

ún. - pro. 1916 Verdun, 600 000 padlých, Němci neúspěšní → střídání v německém velení

čvc. - lis. 1916 na řece Sommě, 1 300 000 padlých, neúspěch na straně dohody, 1917 Philipe Petaine (nastrčený stařík?)

## Boje na moři

- proti Němcům především Velká Británie (a Japonsko)
- dohodové země úspěšné, získají přístup k německým koloniím v Africe (bitvy: u Helgolandu, Dogger Bank, Skagerraku, Jutska) prostě v Severním moři..

1917 německá ponorková válka - jsou úspěšní, potápějí (potopili i loď s Američany (7. 5. 1915 Lusitania), to byl jeden z důvodů proč se pak USA zapojily do války)

## **Politické změny a situace**

1916 „válečný kabinet“ David Lloyd George

1916 nóta W. Wilsona válčícím státům (stanovit cíle války)

21. 11. 1916 (R-U) Karel I. + Zita Parmská, s karlem přišel refresh, amnestie, jednal s dohodou (bratr Zity Sixtus Bourbonský jim chce pomoci z války, ale zjistilo se to = Sixtova aféra) → nová smlouva s německem (obnovení spojení) změny ve francouzské vládě

1917 Německo vede neomezenou ponorkovou válku

6. 4. 1917 vstup USA do války

1918 V fronta, 3. 3. Brest-litevský mír

- Německo vede ofenzívu na západní frontě, červenec - srpen: druhá bitva na Marne
- prolomení Siegfriedovy linie

5. 10. 1918 německá žádost o příměří

## **Jižní fronta**

25. 10. zhroucení italské fronty

26. 10. Karel I. požádá o separátní mír a okamžité příměří

27. 10. Gyula Andrássy, R-U přijímá mírové podmínky

3. 11. příměří

6. 11. demobilizace armády

11. 11. Karel I. opouští Schönbrunn

## **Balkán**

září 1918 ofenzíva dohody

29. 9. bulharsko mír

30. 9. (?) příměří

## **Západní fronta 1918**

8. 11. podmínky příměří

9. 11. Vilém II. abdikuje

11. 11. Compiègne, N x Dohoda, konec první světové války (dnes slavíme den veteránů)

## **Výsledky první světové války**

- vyhrála Dohoda → zánik Rakouska-Uherska (rozpad na 5 nástupnických států: ČSR, Rakousko, Maďarsko, Polsko, království Srbů, Chorvatů a Slovinců)
- z Německa vznikne Výmarská republika
- Rusko ztratí území: Finsko, Pobaltí, Litva, Bělorusko, Ukrajina případnou Polsku, Besarabie případně Rumunům
- Osmané: zrušen sultanát, stávají se republikou Turecko
- Belgie obnovena v původním rozsahu
- ekonomickým vítězem jsou Spojené státy, Evropa už není na vrcholu